

Prvo poglavlje

Stigao je pešice. Kao opsena, izdigao se u treperenju talasa jare iznad vijugavog zemljanog drumu koji je vodio do naših vrata. Posmatrala sam ga iz senovitosti naše ograđene verande.

Bilo mi je četrnaest godina tog toplog julskog dana 1966, napuniću petnaest za manje od mesec dana. Naslonila sam se na dovratak verande i zaškiljila ka suncu, dok su iza mene poslednje kapi vode oticale iz valjka za pranje. Napolju je opran nedeljni veš visio mlitavo i nepomično, raširen na tri kanapa zategnuta u dvorištu. Čaršavi, preterano beli na blistavom sunčevom svetlu, stvarali su kulise urednoj povorci odeće naše porodice. Mama je stajala napolju na drvenom podestu za pranje veša, leđima okrenuta drumu, ustiju punih štipaljki. Posegla je dole i iz pletene košare kraj svojih nogu izvukla teksas košulju, trgnuvši komad odeće uz pucketanje vlažne tkanine, i pričvrstila je štipaljkama za kanap.

Bilo je nečeg drugačijeg u mojoj majci tog dana. Onim danima kad pere veš obično je nosila maramu vezanu u čvor nasred čela. Tog popodneva kosu su joj pridržavale ukosnice i češljici. Nemirni plavi uvojci i poneki pramen vijorili su joj oko lica i na potiljku. Ali postojalo je još nešto. Bila je rastrojena, čak usplahirena. Bila sam ubeđena da je na obraze nanela tanak sloj *avon* karmina. Nešto pre toga me je uhvatila

kako joj proučavam lice dok je provlačila bratove farmerke kroz valjak za ceđenje.

„Oh, ova vrućina“, rekla je, a onda zabacila kosu i gurnula je iza ušiju...

Ipak, dok je kačila poslednje komade odeće, pažnja joj nije bila usmerena na drum, i ugledala sam ga pre nje. Posmatrala sam kako se pojavljuje na krivini uz naš najniži pašnjak. Prošao je kraj tora sa stokom, ispod drhtavih senki jablanova, i ponovo izbio na punu svetlost dana. Nosio je veliki zeleni valjkasti ranac na jednom ramenu, a neki crni predmet visio mu je na drugom. Kad se približio, videla sam da mu na leđima, u laganom ritmu njegovih sporih koraka, odskače futrola s gitarom.

Hipik. Bila je to nova reč u mom rečniku. Strana reč. Odnosila se na neobično odevene mlade Amerikance koji marširaju ispod mirovnih natpisa koji pozivaju: „Vodite ljubav, ne rat!“. Odnosila se na one koji demonstriraju protiv rata u Vijetnamu i ubacuju cveće u pušćane cevi policajaca koji suzbijaju nered. Odnosila se i na one koji izbegavaju služenje vojnog roka. Od kojih su neki, kako se govorkalo, stizali u Kanadu preko graničnog prelaza dva i po kilometra južno od naše farme. Ipak, to su bile samo glasilne. Glasilne, i snimci s mnogo snega na televiziji s lošim prijemom u našoj planinskoj dolini. Nikada nisam nijednog videla uživo. Do sada.

„Šta nije u redu?“, mamin glas me je prenuo iz transa. Zakoračila je s podesta za pranje veša i dodala mi praznu košaru. Pre nego šta sam uspela da odgovorim, okrenula se da pogleda niz drum. Kako je to učinila, naš pastirski pas, Badi, digao je glavu i potom jurnuo s najniže stepenice na verandi gde je spavao na popodnevnom suncu. Škotski ovčar je preskočio drvenu ogradu protrčavši kraj ambara, crno-bela mrlja koja lavežom diže okasnelu uzbunu.

„Badi!“, viknula je mama za njim. Ali dugokosi stranac je već čučao u prašini na drumu, mrmljajući tihe reči psu koji je režao. Ubrzo je ustao i, s Badijem kraj sebe, nastavio uzbrdo prema dvorištu. Nasmehio nam se s druge strane ograde dok mu je ovčar lizao ruku. Mama mu je uzvratila osmehom, poravnajući svoju vlažnu kecelju i krenula niz stepenice. Oklevala sam samo trenutak pre nego što sam spustila košaru za veš i pošla za njom. Srele smo se s njim na kapiji.

Očekivala ga je.

Nije očekivala tugu koja će uslediti kao hladan vetar.

Drugo poglavlje

Morala sam znati. Svih ovih godina niko to nije naglas izgovorio. Ali mogla sam videti nepostavljeno pitanje u njihovim očima. *Kako je moguće da nisam znala?* Nakon trideset četiri godine još uvek sebi postavljam isto pitanje.

Ponekad se uhvatim kako tonem u sećanja. Nazad u svoje detinjstvo. Pre nego što se sve promenilo. Nazad u vreme kad je bilo nezamislivo da moja porodica neće zauvek biti zajedno. U doba kad je čitav moj svet bila naša porodična farma, četiristo jutara zemlje odrezanih od uzane planinske doline duboko u Kaskadskim planinama Britanske Kolumbije. Sve drugo, gradić Atvud, četiri i po kilometara severno, i njegovih dve i po hiljade stanovnika, kao da je bilo samo pozadina našem savršenom životu. Ili se barem tako činilo dok nisam napunila petnaest godina.

Tada počinju sećanja na ono što je došlo posle.

Ponekad mogu da ih odagnam, ta sećanja na „posle“. Ponekad mogu nedeljama, mesecima, čak godinama da se pretvaram da se ništa od toga nije dogodilo. Ponekad čak u to i verujem.

Ipak, nemoguće je zaboraviti taj letnji dan 1966. Dan koji obeležava trenutak u kome je moja porodica još bila cela,

bila dobro i ono pravo, i trenutak od koga više ništa neće biti isto.

Redosled događaja koji će promeniti živote svih nas nije započeo strašno, niti se zemlja zatresla. Štaviše, delovalo je prelepo neko vreme.

Kasnije je mama za sve što se dogodilo krivila svet koji je prodirao na našu malu farmu. Gradili su se novi autoputevi; trebalo je spojiti naš grad s Trans-Kanadom. U istočnom delu Kutnija doline su bile poplavljene, i građene su brane kako bi obezbedile struju narastajućoj provinciji – kako je moj otac govorio: „Našim južnim susedima željnim električne energije.“

„Ima previše slobodnih radnih mesta“, mama je rekla zabrinuto za vreme večere kad je Džejk, unajmljeni radnik koji je bio s nama dokle god mi dopiru sećanja, otišao ne obavestivši nas. „Koga će zanimati da radi na maloj mlečnoj farmi usred nedodijer?“

„Snaći ćemo se“, rekao je tata između zalogaja. „Morgan i Karl će uskočiti, a Natali može da pomogne u mlekari. Biće nam dobro.“ Nagnuo se i potapšao je po ruci.

„Ne.“ Mama se uzmakla i ustala da uzme džezvu. „Sve više uvećavaš stado i moji dečaci napuštaju školu. Barem će jedan moj sin završiti srednju školu.“ Nije dodala „i otići na fakultet“. Više nikad nije naglas govorila o tom svom snu. Karl joj je bio poslednja nada.

Zaposlila je prvu i jedinu osobu koja se odazvala na njen oglas od dva reda u *Atvud vikliju*. „Ima prijatan glas“, rekla je pošto je to objavila jednog julskog jutra. Počela je da skuplja tanjire nakon doručka. Onda, kao da se naknadno setila, dodala je: „Amerikanac je.“

Bacila sam pogled na oca. Guste obrve su mu se podigle kad je shvatio njene reči. Znala sam da moji roditelji imaju suprotna mišljenja o mladim Amerikancima koji beže od

služenja vojnog roka i traže utočište u Kanadi. Zapitala sam se hoću li prvi put videti roditelje kako se zaista spore. Tata se retko kad ljutio na mamu, mada nije navikao da sama preuzima donošenje odluka, ne porazgovaravši prethodno s njim. I svakako ne u vezi s nečim u čemu je njegov stav izričit. Ništa nije rekao. Ipak, zbog načina na koji je ustao i zgrabio svoj šešir kratkog oboda s kuke kraj vrata i nabio ga na glavu, onaj koji je nosio kad bi dostavljao mleko, znala sam da nije zadovoljan.

„Pa“, rekla je mama kad su se kuhinjska vrata zatvorila za tatom i Karlom, „mislim da je to dobro prošlo, je l' da, Natali?“ Potom joj se lice uozbiljilo i navukla je gumene rukavice rekavši: „Odbijam da još jednog sina izgubim zbog ove farme.“

Od trenutka kad bi mogli da ponesu kofu, moja tri brata su robovala rasporedu muže. Svakog jutra su ustajali po mraku da bi zakoračili na večito hladan linoleum u spavaćim sobama na spratu i navlačili radna odela. Još uvek verujem da je Bojer spavao obučen.

Bojer, najstariji, imao je sobu, pre kutak, samo za sebe u potkrovlju. U dvanaestoj godini mu je dojadilo da deli sobu s Morganom i Karlom. Zato je sebi napravio skrovište među kosim krovnim gredama iznad dve spavaće sobe na spratu. Sklepao je nezgrapne drvene stepenike kako bi se peo kroz rupu u plafonu u predsoblju. U četrnaestoj godini je napravio prave stepenice.

Uzana soba u potkrovlju bila je toliko hladna nekim danima tokom zime da se mogao videti sopstveni dah. Leti ni otvoren prozor nije dopuštao zagušljivom vazduhu da pobegne. Bojer se nikada nije žalio. Soba je bila njegovo utočište. Oni koji su bili dovoljno privilegovani da budu pozvani da uđu, i nađu se u njegovom društvu okruženi knjigama koje su na kraju popunile svako parčence prostora tu gore, zavideli

bi mu na svetu koji je stvorio ispod streha seljačke kuće koju je moj deda svojim rukama sagradio početkom veka.

Bila sam jedina devojčica, pa sam imala svoju sobu. To je bila Bojerova soba pre nego što sam došla i poremetila raspored spavanja. Ako je ikada zbog toga bio ogorčen, nije to pokazivao. Rado bih delila sobu s njim. Bila sam suviše mala da bih shvatala njegovu potrebu da ima svoju sobu. To je bilo davno pre nego što sam prestala da zapitkujem zbog čega mora da spava s mojom braćom, a potom u potkrovlju.

Svakog jutra Bojer se prvi ograđenim stepenicama spuštao u kuhinju. Godinama je tresao užareni pepeo, potom dodavao drva za potpalu da bi mami upalio glomazan šporet od livenog gvožđa pre nego što će se uputiti u ambar. Nakon što smo dobili električni dalekovod 1959, izlazio bi pravo na prednju verandu gde je navlačio gumene čizme do kolena, i zimi i leti. I svakog jutra, u tačno deset do pet, kuhinjska vrata bi se zalupila za njim. Na taj način je svima stavljao do znanja da se uputio u ambar. U rani sumrak su on i Džejk, unajmljeni radnik koji je stanovao iznad mlekare, terali krave s pašnjaka nazad u stado.

Morgan i Karl se nikada nisu nudili da započnu dan. Otac bi ujutru uglavnom morao da viče i ledenom vodom preti mlađim sinovima. „Maf i Džef“, kako ih je zvao. Morgan je bio dve godine stariji od Karla, ali ga je Karl nadvisio još kad su bili deca. Njih dvojica su bili najbolji prijatelji, nerazdvojni. Čim bi Morgan nespretno krenuo niz stepenice, terajući san s očiju, znali smo da Karl nije daleko iza njege, sa svojim debelim vunanim čarapama koje su mlatarale ispred njegovih stopala kao suvišni deo kože. Mama ga je večito opominjala da navuče čarape, i svi smo se čudili kako se ne spotiče o njih, naročito u tmimi stepeništa, ali one su bile deo njega jednako kao i njegovi nožni prsti.

Jutarnja parada moje braće bila je redovna i očekivana poput majčine molitve.

Mama se molila u svakoj prilici. Dok smo odrastali starala se da se i mi molimo. Pri svakom obroku pognuli bismo glave pre nego što viljuškama uopšte dotaknemo tanjir. Sva-ke večeri nakon muže, ispred slika Marije i Isusa naslonje-nih na kaminu, s brojanicom u rukama, sve bi nas okupila u salonu. „Zdravo, Marija, milosti puna, Gospod je s tobom“, počinjala bi vrteći brojanicu, dok sam klečala kraj braće na hrapavom linoleumu s ružičastim i sivim cvetovima trudeći se da se ne vrpoljim. Mama je svim srcem verovala u izreku „porodica koja se moli ostaje zajedno“.

Dok sam bila veoma mala virnula bih gore ka majčinoj pognutoj glavi i usnama koje miče dok prstima vrti brojani-cu, pomislivši da, ako se od molitve postaje tako lep, želim da budem sigurna da to radim ispravno.

Majka je odgajana kao protestantkinja. Preobratala se kad se udala za tatu. Prigrllila je katoličku crkvu ushićeno, kao kakav željan ljubavnik.

„Znala sam, prvi put kad sam zakoračila u crkvu svetog Antonija s vašim ocem, da tu pripadam“, jednom mi je rekla. „Bilo je to osećanje“, rekla je, „osećanje postojanosti. Kao da zgrade, kipovi, slike i ikone postoje tu, i postojaće tu – za- uvek. Zrak svetlosti koji se probijao kroz isflekana stakla na prozorima, obredi, neprekidno gorenje sveća, tamjan“, zami-šljeno je govorila kao da priča sama sa sobom. „Sve mi je to delovalo prirodno, nekako ispravno.“

Brojanice su joj pružale utehu, nešto stvarno, nešto čvr- sto za šta može da se uhvati. Kretale su joj se kroz prste la- ko kao dah u plućima. „Preobraćenje je bilo“, rekla je, „kao povratak kući.“

Zarekla se da će joj buduće potomstvo ići u katoličku crkvu. Ali istina je bila da, osim možda Bojera u jednom

trenutku, niko od nas nikada nije postao toliko pobožan kao ona.

Čak ni naš otac, koji se rodio kao katolik, nije bio toliko bogobojažljiv.

Nedeljom, pre nego što bi započeo raznošenje mleka, odbacio bi nas do crkve svetog Antonija. Pokupio bi nas kad bi završio dostavu. Ako su drumovi i vreme bili povoljni, i svi poslovi kod kuće odrađeni, uputio bi se nazad u grad na večernju misu. Mama bi išla s njim, i prisustvovala tog dana službi dva puta.

Ne bi ništa govorila o njegovom sporadičnom pohađanju službe. Znala je da je farma na prvom mestu: pre crkve, pre prijatelja, pre porodice, pre bilo čega. Ipak, pridružio bi nam se svake večeri za molitvu s brojanicama u salonu, i često sam svoje roditelje čula kako jednoglasno mrmļaju molitve dok odlaze na spavanje. Zamišļjala sam ih kako pognutih glava kleče kraj svog kreveta prekrivenog jorganom, s četiri stuba i baldahinom, kao dvoje dece iz slikovnice, skrštenih ruku u znak dubokog poštovanja.

Molitve nisu bile jedino što sam čula.

Moja su braća, iako o tome nikada nismo razgovarali, sigurno isto to čula. Otvorene rešetke na plafonu, koje su dozvoljavale toploti da se popne do predsoblja na drugom spratu, dopuštale su i noćnim zvucima da dolutaju gore. Zvucima koji nisu bili namenjeni dečjim ušima. Kasnije, postavši i sama majka, često sam se tome čudila.

Morali su uviđati, donekle, da se zvuci prenose gore, jer su moji roditelji retko razgovarali u svojoj spavaćoj sobi. Jedine reči koje sam čula bile su površne – „laku noć, Gas“ i „laku noć, Neti“ – posle njihovih molitvi. Potom bih čula lagano stenjanje federa dok bi se peli u krevet. I ponekad ritmičnu škripu i prigušene životinjske zvukove, praćene tišinom koja

je trajala nekoliko trenutaka pre nego što će noć ispuniti očevo grleno hrkanje i majčino odsečno kijanje.

Tek sam godinama kasnije, dok sam gledala majku kako se trudi da ostane pribrana tih dana nakon očeve smrti, shvatila da bi tri puta prigušeno kinula kad god je pokušavala da suzbije suze. Mislim da moj otac to nikada nije uvideo.

U istoj meri je bio nesvestan njenih noćnih tumaranja.

Često bih se, usred noći, probudila uz škripu krevetskih federa i potom čula majčine korake dok je izlazila iz njihove spavaće sobe. Ponekad bih se, kad sam bila dete, odšunjala niz stepenice praveći se da moram da odem u kupatilo. Ako mama nije sedela za kuhinjskim stolom sa šoljom čaja i knjigom, tražila bih je. Koračala bih okolo na prstima u mraku dok je ne bih našla, ili u stakleniku iza salona ili napolju na prednjoj verandi, kako pilji u noć. Kad je nađem, odšunjala bih se nazad pre nego što bi ona shvatila da sam tu. Nisam nijednom čula oca da je ustao da joj se pridruži ili je pozove da dođe nazad u krevet.

Tokom dana je situacija bila drugačija. Moji roditelji se nisu ustezali da javno pokazuju privrženost. Koristili bi svaki izgovor da se drže za ruke ili zagrlje. Kad god su bili jedno drugom na dohvat ruke, dotakli bi se. Poput tinejdžerke, mama je uvek sedela odmah do tate u kamionu. Podigao bi bradu i jauknuo poput školarca – uživajući u posramljenosti bilo kog svog deteta koje bi se zateklo u vozilu – kad god bi kao slučajno menjačem dotakao maminu голу nogu. Za kuhinjskim stolom mama je stalno doticala tatino rame ili ga mazila po ruci dok bi raspravljali o poslovanju farme. I kad god su bili napolju zajedno, šetali su držeći se za ruke. Ipak, kad bi se dan okončao, činilo se da svaki prislan razgovor prestaje na vratima spavaće sobe, i postajali su stranci u intimnosti. Kao da su nakon što se smeste u krevet to dvoje prestajali da postoje, i sve što se događalo posle toga nije

bilo deo onoga što su bili. Ne mogu da zamislim to neobično spajanje, koje se sigurno odigravalo ispod slojeva noćne odeće i dovelo do toga da moja majka rodi četvoro dece do svoje dvadeset šeste godine.

Godinama kasnije, nakon očeve smrti, majka mi je rekla – otvorivši dušu u jednom neuobičajenom noćnom razgovoru potaknutom tugom i vinom – da nikada oca nije videla bez odeće, i da on nju nikada nije video potpuno голу. Zbog načina na koji je to rekla shvatila sam da to nije bio njen izbor, već da je s njim prosto bilo tako. U mislima mi je ostala slika kako se njih dvoje presvlače u suprotnim ćoškovima sobe, leđima okrenuti jedno drugom, uz prigušeno svetlo. Zamislila sam majku kako, iza vrata svog plakara, skida svoju cvetnu haljinu i preko glave navlači pamučnu spavaćicu do poda. A u drugom ćošku, javila mi se slika oca kako se skida u vuneni donji veš. Duge gaće. Nosio ih je kao drugi sloj kože, i zimi i leti; našao bi se van njih jedino pri likom retkih kupanja.

Moj otac je odbijao da se kupa redovno kao mi. Kleo se da se svaki put nakon kupanja prehladi ili dobije upalu pluća. Izbegavao je duboku kadu s nogarima koja je zauzimala pola kupatila. Svake večeri nakon muže čuli bismo pljuskanje iza zaključanih vrata jer se sunderom zapirao nad lavaboom u kupatilu. Jednom mesečno je prihvatao rizik od smrti i bolesti i obredno se kupao. I gle, zbilja, sledećeg dana bi suvo hripao i kašljao i kleo se da više nikada neće ući u kadu.

Tata je govorio da mu kupanje nije potrebno; njegove dugačke gaće upijale su znoj. Imao je tri para, koja je menjao tokom nedelje. Uprkos tome što je odbijao da se kupa, nikada nisam pomislila da miriše drugačije od nas ostalih. Svi smo nosili isti ambarski miris stajskog đubriva, kiselog mleka i sena. Taj kiselo-slatkast miris bio je svuda, u našoj odeći, u kući, bio je u istoj meri deo nas kao i mleko od kog

smo živeli. Kad bi ostala deca zapušavala noseve u školskom dvorištu, nije mi nijednom palo na pamet da je taj vonj, tako blizak našem životu, drugima neugodan. Nisam shvatala istinitost njihovog podrugivanja dok se nisam prvi put vratila kući nakon što sam bila odsutna dve godine. Još uvek se sećam koliko sam se iznenadila kad sam ušla na vrata naše stare seljačke kuće i udahnula sećanja.

Ali nisam mogla da ne primetim mirise onim danima kad smo prali veš. Svake subote ujutru majka i ja bismo raspoređivale brda prljave odeće i veša na podu ograđene prednje verande. Svake nedelje su dva para dugačkih očevih gaća završavala na gomili s kratkim gaćama i majicama moje braće. Braća su odbijala da nose dugačke gaće osim po najgoroj zimi. Njihov donji veš šuštao je s tatinim u valjku za pranje, sivi vrtlog koji je mirisao na muškarce i ambar.

Mama mi je jednom rekla kako je zanimljivo šta se sve može reći o nečijem životu na osnovu prljavog veša. Znala je tajne moje braće na osnovu tragova na njihovoj odeći i onoga što su držali po džepovima. Mada to nikada nije koristila protiv njih. Obožavala je svoje dečake, i samo bi se iznenadila kad bi otkrila neki znak koji je odavao da su ipak ljudi: lišće duvana zabijeno u rubove njihovih džepova, polomljene šibice, komadići duvana za žvakanje i repovi krtica. Čitala je fleke kao lični dnevnik.

Morgan je imao petnaest godina tog dana kada smo prali veš, a neotvoren kondom ispao iz džepa njegovih farmerki. Sagnula se i dohvatila proziran gumeni smotuljak. Bacila je pogled u mom pravcu dignutih obrva, kao da se pita znam li šta je to. Imala sam dvanaest godina, dovoljno da shvatim viceve u školi i povežem stvari na svoj način. Pošto sam odrastala na farmi, parenje životinja bilo mi je prirodno kao i trava koja raste, ali parenje ljudi, pa, to je bilo nešto potpuno drugačije, o čemu se svakako nikada nije naglas pričalo

u našoj kući. Ipak, podigla sam usnu osmehnuvši se zgroženo kao da tačno znam čemu taj strani predmet služi. Kad je majka spornu gumicu stavila u džep svoje kecelje uz dugmad, novčiće i druge stvari postradale u pranju, rekla je: „Samo puste želje, Natali. To je sve. Samo puste želje.“

Nakon što je sav veš bio štipaljka zakačen za konopce i lepršao na vetru, mama je otvorila vrata na dnu stepeništa u kuhinji. Bilo je neuobičajeno za nju da ide gore osim da bi promenila posteljinu, a to smo već uradile. Sačekala sam nekoliko minuta i pošla gore za njom. Ušunjala sam se u svoju sobu. Kada se vratila dole, otišla sam u sobu moje braće. Tamo je, nasred presvučenog jastuka na Morganovom krevetu, stajao kondom.

Nikada nisam čula mamu da mu je reč rekla o svom otkriću. Morgan je te večeri bio tiši nego obično za vreme jela. Ustao je od stola pre deserta i uputio se ka ambaru pre Bojera.

Ubedena sam da je mama moj prljav veš tumačila podjednako lako kao i veš moje braće.

Znala je svaki put kad bih bila u senari tokom leta. Naša majka se jezivo bojala požara i, iako se slagala s tatom da su njeni strahovi neopravdani, obraćala je pažnju na svoje instinkte. Svi su to činili. Pa nam je tokom vrelih avgustovskih dana, pošto je sve seno bilo unutra i senara bila puna, zabranjivala da se tamo igramo. To je bilo jedno od njenih malobrojnih pravila.

Znala je da sam se ušunjala u ostavu i smazala tri tegle slatkog od trešanja kad mi je bilo sedam godina. Znala je da sam gotovo udavila prase učeći ga da pliva u kanalu s vodom. I znala je kada će mi, u trinaestoj, započeti menstruacija. Nisam obraćala pažnju na ružičaste fleke na svojim pamučnim gaćicama. Ali ona jeste. Pre nego što sam znala da mi je to potrebno, velika plava kutija i elastični pojas

s metalnim kopčama stvorili su se na mom krevetu jednog nedeljnog popodneva. Kad sam shvatila čemu služe, pomislila sam da mi je to videla u listovima čaja.

Majka je gledala u listove čaja svojim prijateljicama kad bi je posetile. Ponekad bi popodne, kad su tata i braća kosili ili sekli drva za loženje, rekla: „Hajde, Nat, napravićemo čajanku.“

Izvadile bismo lepe šolje za čaj, porcelan njene majke, iz staklene vitrine u salonu. Zovem ga salon samo zato što ga je i ona tako zvala; bila je to zapravo samo dugačka prostorija koja se nadovezivala na kuhinju i služila i kao trpezarija i kao dnevna soba. Pripremila bi šolje za čaj i kolače u ćošku dugačkog hrastovog stola, i mi „devojke“ bismo imale ukradeno popodne dok su „muškarci“ radili. Kad bih popila šolju svog mlekom razblaženog čaja, rekla bi mi da šolju prevrnem na tacnu i okrenem tri puta. Onda bi mi gledala budućnost i čitala tajne u listovima.

Godinama kasnije, kad sam već imala svoju ćerku, uvidela sam da je zapravo gledala u prljav veš. Prljavi veš je odao sve naše tajne.

I kad pomislim na sve što se dogodilo nakon tog letnjeg dana, zapitam se kako je bilo moguće da *ona* nije znala?